

OOSTENDSE KERMIS, VROEGER EN NU

door Ivan VAN HYFTE

Op een verloren hoek van de Groentemarkt staat een vrouwtje vóór 2 schragen. Uit een mand haalt ze met haar vuile handen 13 "okkerneuten" die nog in de bolster zitten. Twee frank.....

Vóór "Den Anker" loopt een vrouw doelloos rond; ze houdt een stok met talloze ballonnen stevig vast.... Op het uitklapstuk van een foorwagen liggen voetzoekers, confetti, serpentines, rode en groen-zure "muulemakers", stokjes suikergoed, windmolentjes, "Babbelutten", bruin geglaceerde noeuds de Bruges, roze rocs d'Ostende en vooral witte bladen met rijen "makarons" te wachten op de kinderen. Oostensche fore.... "Os je gin okkerneuten of makrons gekocht et, zie je nie no de groote foore gewist !".

* * *

Die eerste zondag van oktober is heel de boerebuiten present. Met het trammetje van Stene of met de fiets uit Gistel. Het meisje dat een zakje nougat meeneemt naar het pensioaat in Ardoonie. Een jongetje dat het "vlooienkot" induikt om allerlei gedresseerde truukjes te zien. Of de joelende jeugd die "vuile muulen trekt" in bolle en holle spiegels van het "spegelkot". Met een karabijn demonstreren de jongens in het "schietkot" hun vaardigheid op witte pijpjes die in een cirkel draaien. Gillende meisjes houden het dan weer bij de "sliengers" op vooruit of naar buiten gestuurd te worden. Schrik en pret aan 4 kettingen.

Even gillend tjokken ze op de "Kwiek-Kwak" die hen heen en weer stuurt wanneer ze zich aan koperen buizen vasthouden. Over tapijtrollers hals over kop naar beneden glijden is al weer een stuk gemakkelijker, ware het niet van het rokje !....

Ritjes of beurten zijn zo kort, die eerste zondag. In de "bootjes" sleur je en ruk je jezelf omhoog en even later remt al een plankje met ijzeren lap het versierd en met bloemen gebeeldhouwd schuitje. In de gewone bakjes gunnen ze niet meer tijd. Het piept en kraakt er tot een hefboom al vlug een eind maakt aan het schommelen.

Ook op de "vielootjes" loopt de tijd veel te snel. Die Sassenaar weet verduiveld goed wanneer hij zijn paard in het zandpad een halt toeroept al speelt het orgel verder. Gelukkig werkt de zure appel op stok, gedoopt in bruine stroop, als een bliksemafleider.

De "dubbele zondag" zit er bijna op. Nog eenmaal "charlowietje"; gelukkig heeft het molentje weinig werk. Slechts 1 bakje is bezet en wordt met de hand bediend. Na wat zware gewichten bij te passen, geeft een man regelmatig een duwtje bij als het bakje hem passeert. Kriebels in de buik !

* * *

Tweede zondag van oktober.

Attente pompiers in uniform wandelen rustig voorbij de "Mur Australien". Ze zien niet het publiek dat boven een kuip 2 stuntmoto's op een muurwand volgt. Achter elkaar, dan weer in tegenovergestelde richting, één voet op het stuur, soms een vrouw...

Theophile kapt met een beiteltje een nougatblok in stukken. Bij het "Musée Anatomique" is het één drummen. Massabedrog of vulgariserende informatie? De man in korte jas met lange slippers kletst alles overtuigend aan elkaar: het kind met 2 hoofden, de spin-vrouw, de slangenmadam. Vlug gaat een gordijn op en neer om een glimp van de attractie's te zien. Een buitenmaats hemd "van een monsterachtige vrouw" moet de laatste weifelaars overtuigen... De allersterksten meten zich bij een onooglijk standje dat veel volk lokt. Even de broeksriem aanspannen, de hemdsmouwen opstropen en dan met een houten hamer een blok de hoogte inschieten. In geval van hoorbaar succes pronken ze met een papieren roos op hun jas....

Drie uur en "Opitz" is al de onbetwistbare nummer 1 van de kermistenten. Het rendez-vous voor jonge koppeltjes. In een Weense sfeer bekogelen die elkaar met serpentes en confetti, nadat de stoomfluit de gebeeldhouwde koetsen en de op en neergaande "grote pèerden" op gang trekt.

Plots rukt moeders kleinste zich los van haar hand en rent naar de hoek van de Sebastiaanstraat. Een levend aapje krabt zich onder de oksels, zet een mutsje op en bedelt klinkend met een potje geld. Dan weer wordt de aandacht gewekt naar een trommel en een "boembas". "Dames en heren, is er iemand die de superkampioen durft aanpakken?" Naar het publiek toe wordt een bokshandschoen geworpen. Twee flink behaarde bonken kloppen af en toe op een bokszak of ontwijken een punchbal. Weinig respons tot een visser, opgehitst door zijn supporters de trappen opklimt...

De duisternis valt in. Oostende terug aan de Oostendenaars die de avondlijke verlichting met hun kinderen komen bewonderen. Gaslantaarns aan het stadhuis en veel draaiorgelmuziek. Ietwat spookachtig staan alle woonwagens op de markt. Ook die van Madame Blanche. In een Oosterse sfeer met wierook, kaarsen en een kristallen bol leest de zwartharige zigeunerin de hand van haar trouw cliënteel....

* * *

Derde zondag van oktober.

Vóór de stedelijke visserijschool stappen dagjesmensen uit keurig geparkeerde cars. Ze doen net hetzelfde als hun soortgenoten een eeuw of langer geleden: eenmaal over de Kapellebrug trechtert de bekendste winkelstraat hen naar de Grote Markt; De geur van oliebollen wijst hun instinctief de weg. Ik loop alleen mee; gelukkig moet ik me niet in de haren krabben om veel van de 66 kermisattracties te bekostigen.

Een kakofonie van hard-rockige en zoetsappige "Platse neime, en voiture" geluiden braakt tegen de museumbalie op de hoek. Ali Baba's achtergrond van vliegende tapijten, minaretten, kamelen en kromme dolken steekt schril af met een technologische schommel die probeert in (wie)rook te verdwijnen. Nog een nieuwkomer is het Muizenspel waar ik tevergeefs naar muizen zoek...Charlowietje blijft enig-rustig draaien, maar nu mechanisch; de kleurrijke lampjes eraan zijn ook mee-geëvolueerd.

Dat de crisis in het kermismilieu om zich heen grijpt, merk je niet aan de goktenten. Gokken in Monaco, Las Vegas of San Remo, het kan

allemaal in één stad. Hier zijn de reuze pandaberen en dito pluches
blijkbaar gemakkelijk te winnen.

Iedere kermisganger moet een mondje Engels kennen. Street Dance,
Explorer, Enterprise, de aalgladde grijperkraantjes zijn Gambling
Room geworden en het "Spegelkot" Magic City. "De spoken wachten op
u..." klinkt het weinig overtuigend door de mikro. Ik word
overweldigd door dracula-achtige tekeningen en interplanetaire
reisbeelden. Die van de swingende "Polyp" zijn dan weer een stuk
realistischer; In de kassa zijn de foorkramers net bankbedienden.
Vanuit het glazen salonnetje hitsen ze, vóór een toetsenbord, de
poliep op, terwijl ze zakelijk hun geld tellen en jetons
doorschuiven. "Rouler, rouler, rouler,rr..rr..rr !" Vanop een
nabijgelegen terras van een taverne verpozen en volgen late
toeristen de weifelende en ongelovige reacties op de Spider
Women-kijktent. Ik heb meer oog voor het gekunsteld taalgebruik :
"Met haar uitdaging naar de dolheid van de natuur - 60 Fr." of "De
schoonheid der wonderen, halfvrouw, half spin, zij spreekt met de
bezoekers, enig". Zestig frank voor een thee citroen is me meer
waard, onder het verwarmde luifel....

Het Mijneplein geeft, wellicht door zijn omgeving, een eigen karakter
aan de foor en zijn tijdelijke bewoners. "Enterprice" is
onbetwistbaar DE blik-vanger, met in zijn schaduw het leuk ogende
Buffalo's Hippodroom. Ik heb wat meelij met de paardjes die eeuwig
rondtoeren omheen een bebloemde koets en die gelaten reageren op een
tikje van een rijzweep. Arme Buffalo die 60 Fr het ritje verdient...

Onder het zeil van de rupse duiken met je liefje is vervangen door
de knalrode "Bidule". Wie wel terug is van weggeweest, is de "Cake
Walk" (Kwiek-Kwak). Jammer van die verlepte kleuren. De attractie
heeft blijkbaar zijn beste dagen gekend. Of is het bewuste retro ?..
Madame Blanche is ook niet meer "Astrological chart" volgt de
automatiseringstrend, ook in de horoscopie... Roger Pottilius is een
kleurrijk foorreiziger in ons foorwereldje. In plaats van de bekende
Guinese biggetjes pakt hij nu uit met "Elektrogame". Afgekeken van
T.V. spelprogramma's ?

De rondgang zit er bijna op. Vóór mij loopt een Oostends echtpaar
met de "verscheurende" keuze : zij wil naar de "Gezondheidsapothek"
om een puntzakje olieballen; hij wil een Rodenbach in café "Oude
Vismijn"....

Bron : Oostendse negentigers en ikzelf.

GEMEENTEGESCHIEDENIS

Het centrum voor Geschiedenis van RU Gent organiseert kolleges over
de geschiedenis van gemeenten. Doelgroep vormen amateurhistorici. De
lessenreeks handelt over literatuuronderzoek, over het gebruik van
bronnen en archieven, over sociale, religieuze, economische en
kulturele geschiedenis...

Vanaf 14 november start in de Gentse fakulteit Letteren en
Wijsbegeerte een lessenreeks over gemeentelijke geschiedenis van de
12de tot de 18de eeuw. Die kolleges hebben plaats op
zaterdagvoormiddag.

Inlichtingen : Centrum voor Geschiedenis RUG, Blandijnberg 2, Gent.
Tel. : 091-64.40.03 (mevrouw Volckaert).